

שבת - Using Electricity on שיעור 830

I. השתמשות בחשמל בשבת - השאלות הנוגעות ליצירת הזרם ע"י הפעלת תחנת כח בשבת הן שונות ויש כמה דעות ושיטות בדבר אם יש בזה איסור תורה או רק דרבנן דאינו דומה לאש שהיה במקדש ורובם ככולם סברו שהוא דאורייתא וכ"כ השו"ת קרן לדוד (ב - פ) דהבערה דאורייתא הוא ורק הכיבוי מפני שאינו נעשה פחם הוא כמו גחלת של מתכת שהוא דרבנן ודלא כשו"ת בית יצחק (יו"ד ק"כ) שגם המכה אור עלעקטרי חייב משום מכבה וכ"כ בשו"ת אחיעזר (ג - ס) ובחזון איש (ג - ט) כתב דהמדליק נר חשמל חייב משום מבשל כהרמב"ם (שבת ט - י) וגם משום תיקון מנא או בונה וכ"כ הגר"א קטלר בשו"ת משנת אהרן (סימן ז) דחשמל כאש ומבעיר מדאורייתא כן דעת האג"מ (ד - פ"ד ויו"ד ג - מ"ז ד"ה וזכר) ואמנם ע"ע בשו"ת מנחת שלמה (ב - ט) דאין איסור ברור בדבר ואסור רק משום מנהג ישראל והוא דעת יחיד בדבר ועיין בספר שערים מצויינים בהלכה (פרק פ - אות ג) ובספר חשמל בהלכה ובספר ל"ט מלאכות מרב דוד Ribiat

II. מניעת חילול שבת בשיחת טלפון

(א) יש ארבעה איסורים בשיחת טלפון בשבת (א) הרמת השפופרת (מכה בפטיש, מוליד, מוקצה, הבערה) (ב) החיוג (dialing) משמיע קול (ג) השיחה מולידה ניצוצות ומשמיעה קול (ד) החזרת השפופרת לעריסתה מנתקת את המעגל החשמלי וגורמת שהטלפון ראוי שוב לניהול שיחה

(ב) בארבעה דרכים ניתן להקל על חילול השבת (כאשר הזמן אינו בהול) (א) על ידי נכרי בדרך שינוי (ב) על ידי קטן בדרך שינוי ויבקשו מי שלא האב או האם (ג) גדול בשינוי (ד) על ידי שנים שעשו (תורת היולדת דף פ"ג)

III. Raising the Thermostat on a Central Heating System

עייין בשש"כ (כ"ג - כ) שכתב דאף בזמן שההסקה מופעלת יש להימנע מלהגביר את פעולת החימום בשבת ואילו בחג בזמן שההסקה מופעלת לית לן בה וטעם האיסור כי יתכן שלא כל המים שבכל צינורות ההסקה כבר הגיעו לשיעור של יד סולדת בו והרי הוא גורם לבישולם (וע"ע מהטרה ס"ו) אבל מכיון שהמים שבדוד כבר נתבשלו פעם ורבים הסוברים דמעיקר הדין גם בלח אין בישול אחר בישול אף שנצטננו לגמרי אפשר דיש להקל ועיין באג"מ (ד - ע"ד אות ה) דבישול אחר בישול בדבר לח הוא חומרא בעלמא

IV. פעולת מכונת פאקס בשבת

(א) בשו"ת השב האפוד (ג - פ"ז) כתב דכל מי אשר יהיה בזה רק נוגע בקצהו סוף סוף יבא לידי איסורים חמורים

(ב) עייין בשו"ת קנין תורה (ג - י"ז) דפסק לאיסור דלשיטת החת"ס דהיכי שאדם עושה מלאכה בידו ע"י כלי פסקינן כבית שמאי שיש איסור בשביתת כלים וזה שיטת הירושלמי

(ג) אבל שמעתי מחתני וגם מבעל שש"כ דהגרש"ז אויערבך מתיר פעולת הפאקס לנכרי

(ד) שמעתי מרב דוד פיינשטיין דאסור לפתוח הפאקס לשבת אבל אינו מחויב לסגרו וגם אסור להעריך את תקליט לטלפון באופן שהוא מקבל הזמנת מסחר אבל יכול להשים על הטייפ דאנו סגורים בשבת

V. הציורים

1) opening oven door with thermostat - עייין באג"מ (ד - ע"ד - כ"ח) דמותר משום דאינו מתכוין ואין פסיק רישא ועיין עוד בשש"כ (ב - כ"ט - הערה ע"ט)

- 2) **opening refrigerator door** - דעות שונות יש בדבר פתיחת המקרר החשמלי עיין בשש"כ (י - י"ג) אבל דעת הגרש"ז אויערבך בספרו שו"ת מנחת שלמה (סימן י) דאין זה רק על דבר שאינו מתכוין ואין נכון כלל להמנוע מלהתענג בשבת ומותר שפיר לפתוח בכל עת
- 3) **thermostat near opened door** - עיין בשערים מצויינים בהלכה (פ - ג) שצ"ע אם מותר לפתחו דאינו בגדר ספק פסיק רישא אלא פסיק רישא ממש ומדברי הב"ח (רע"ז) מבואר דגם בכה"ג מותר אם החדר גדול והוא שאינו מתכוין

VI. גרמי גרמא הם מרובים (עיין בשש"כ חלק ג מצוה זף י"ז) איסור גרמא דוקא באופן שגורם שישתנה המצב הקיים אבל כל שאינו גורם שישתנה המצב הקיים מותר

- (א) לכן הגרש"ז א לא חשש מלהשתמש במעלות שבת (Shabbos elevator) גם בירידה דכיון שאם רק הכניס משא הרי זה חשיב גרמא הואיל והוריד מתחלה רק אחר כך הוא הדין נמי כשהוא עצמו נכנס וממילא נראה דבכהאי גוונא דנידן דידן שבלאו הכי היה נעשה ולא גרם שום חידוש מסתבר דשפיר שרי גם שלא במקום הפסד ואין למחות במי שנוהג להקל (שש"כ כ"ג - פ"ט)
- (ב) לכן דכשיש צורך לפתוח את הבורג (screw) של שעון שבת על מנת להזיז את המחוג ושוב להדקו מותר דזה רק גרמא אשר לשון הגמרא (שבת ק"ז:) "גרמא שרי" ורק משום חומרא מצריכין דוקא במקום הפסד ואיסורו קיל טפי וזה במתכוין וכ"ש באינו מתכוין כגון גרם פסיק רישא (שש"כ י"ג - ה"ה ס"ה צ"ח) ואבל לא כן דעת האג"מ (ד - זף רפ"ד ע"ג לענין שטון שבת)

ג) יו"ט or שבת Raising or lowering a thermostat on

לשיטת האג"מ (ד - זף רפ"ד וקט"ד) אם עושה שלא ידלק כלל אלא שישאר כמו שהוא עתה וכן כשעושה שלא יכבה כלל ליכא מלאכה אבל עכ"פ אסור מדין מוקצה וכל שאר האופנים אסור ולא כתב טעם לדבר ואפשר משום זה בגדר דסתם בור וחזר וחפרו וגם שזה לא נקרא גרמא כשיטת הרא"ש (צ"ה כ"ז) ולא כתוספות. אבל שמעתי מרב דוד פיינשטיין דלהגביר את פעולת החימום בזמן שהוא דלוק אין איסור ברור ובמקום צורך מותר. ואולי זה גם כן דעת אביו וע"ע בשש"כ (כ"ג - ס"ח) דאיסור גרמא משום חומרא ולכן המתג אין מוקצה ובמקום דיכול להנמיך או להגביר את פעולת החימום באופן שאינו מבעיר או מכבה בידים יש מקום להקל במקום צורך. אבל להגביר בזמן שהרסק המופעלת אינו נכון משום חשש בישול המים בצינור אם קר

VII. דלת הנפתחת אטומאטית באמצעות חשמל אם ע"י דעברו במקום מסויים הוא גורם להפסקת ההקרנה ועכשיו מסולקת המניעה לפעולת המכשיר החשמלי יש לעיין אי הוה כמו כוח שני שש"כ (כ"ג - קמ"ו) אבל חתני שמע מהגרש"ז א שיש איסור תורה בדבר

VIII. אם הפסקת פעולתו גורם המלאכה אין זה רק גרמא

- (א) לכן מותר להקטין אש הגעז ביו"ט וגם לכבה לגמרי ועיין באג"מ (ב - ז"ג - ד"ה "וזכר להקטין אש") שכתב "יש אצלי חידוש גדול ואיני רוצה לכתוב זה בכתב"
- (ב) ענין הפסקת car ignition בשבת - עיין בשש"כ (פ - ה"ה קכ"ט) בשם הגרש"ז א אם אין נכרי ואין קטן יכבה בעצמו וטוב אם יעשה בשינוי וטעם ההיתר מפני שכל ניצוץ קטן הוא אש חדשה וע"י הפסקת פעולה המנוע הוא גורם רק לכך שלא תיוצר אש חדשה ובמקום הפסד כמו כאן ודאי יש להקל וזה דומה לשופך נפט על אש שאם הוא יפסיק בפעולת השפיכה אינו חייב משום מכבה ועיין עוד במשנה שבת (כ"ט:) ובנידן דידן עדיף טפי מהתם כי שם עכ"פ קיימת אש גדולה ואילו בנידן דידן מייצרים כל רגע אש חדש ועוד אפשר שיצא מזה הזיקא לרבים אם המנוע ימשיך לפעול ושיטתו כשיטת רב משה